

Politisk kontekst

I Beijinghandlingsplanen defineres de institutionelle mekanismer for ligestilling mellem kønnene som den nationale infrastruktur til fremme af kvinders vilkår, og de anses for den centrale politiske koordineringsenhed inden for regeringen. Inden for EU's ramme henviser institutionelle mekanismer for ligestilling til de nuværende offentlige organer med et mandat, der er mere vidtgående end blot fremme af kvinders vilkår, og omfatter ligeledes ligestilling og integration af ligestilling på alle politikområder.

Rådet for Den Europæiske Unions konklusioner (2006 og 2013)

- sigter mod at udvikle og styrke nationale strukturer og andre statslige organer, integrere ligestillingsperspektivet i lovgivning/offentlige politikker og indsamle kønsopdelte data (2006)
- bekræfter på ny behovet for at støtte institutionelle mekanismer for ligestilling mellem kønnene og opfordrer til at anvende en tosidet metode, hvor man kombinerer integration af ligestillingsvurdering og særbehandling (2013)
- opfordrer til, at medlemsstaterne indfører nationale strategier, handlingsplaner, redskaber og metoder til at integrere ligestilling og til at gøre fuld brug af sammenlignelige kønsstatistikker (2013).

Direktiv 2002/73/EF om ligebehandling af mænd og kvinder på arbejdsmarkedet

- kræver, at medlemsstaterne indfører de nødvendige ordninger for den/de instans(er), der er ansvarlige for at fremme, analysere, monitorere og støtte ligebehandling af alle uden diskrimination på baggrund af køn.

Meddelelse fra Europa-Kommissionen om ligestillingsvurdering (1996)

- definerer princippet om ligestillingsvurdering som en systematisk indikator for forskellene mellem kvinders og mænds betingelser, situationer og behov i alle EU's politikker og foranstaltninger.

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1081/2006 af 5. juli 2006 om Den Europæiske Socialfond og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1784/1999

slår fast, at ligestillingsvurdering og specifikke foranstaltninger i forhold til kvinder på arbejdsmarkedet er en af prioriteringerne for finansieringen, og at medlemsstaterne skal medtage en beskrivelse af, hvordan de vil integrere ligestilling i deres programmeringscyklus.

Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006

- fastlægger de generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond og Samhørighedsfonden og ophævelse af forordning (EF) nr. 1260/1999
- fastlægger de generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og fastslår, at medlemsstaterne og Kommissionen skal sikre, at man fremmer ligestilling mellem mænd og kvinder og integrerer ligestillingsprincippet i de forskellige faser i implementeringen af midlerne.

De strategiske mål for Beijinghandlingsplanen og EU-indikatorerne

- H.1.** Skabe eller styrke de nationale mekanismer og andre offentlige organisationer.
- H.2.** Integrere ligestillingsperspektiver i lovgivning, offentlige politikker, programmer og projekter.
- H.3.** Generere og videreformidle kønsopdelte data og oplysninger til brug for planlægning og evaluering.

I 2006 gjorde det finske formandskab for EU-Rådet status over de institutionelle mekanismer for ligestilling og udviklede tre indikatorer, som bruges til at:

- overvåge niveauet for statens ansvar for fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder og menneskelige ressourcer til statslige og andre ligestillingsorganer
- måle, i hvilken udstrækning ligestillingsvurdering anvendes i medlemsstaterne.

I 2013 foretog man under det litauiske formandskab en revision af området, og man udviklede en indikator for brugen af kønsopdelte statistikker som et redskab til in-

tegration af ligestillingsaspektet.

Konklusioner på EU-dækkende data

Øget juridisk og institutionelt engagement i ligestillingsvurdering

Næsten halvdelen (47 %) af alle medlemsstaterne har indført juridiske retningslinjer for implementering af ligestillingsvurdering (sammenlignet med 36 % i 2006). De fleste medlemslande har implementeret retningslinjer og procedurer for ligestillingsvurdering. Kønsbudgettering er en juridisk forpligtelse i otte medlemsstater, men kønsbudgettering og konsekvensanalyse af ligestilling er imidlertid ikke obligatorisk i de fleste medlemsstater og er derfor sjældent brugt.

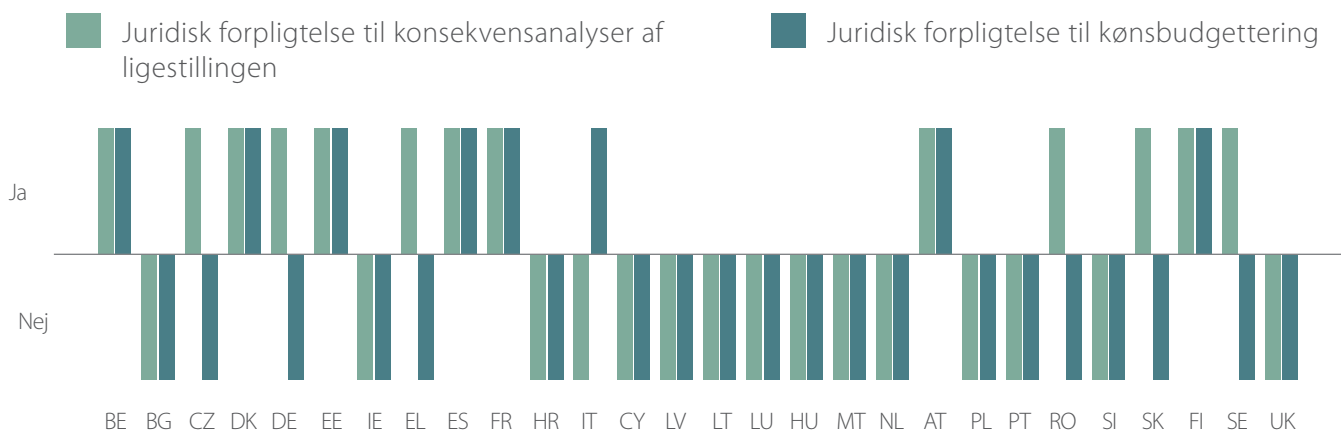
Implementering af kravene om ligestillingsvurdering kræver: politisk engagement, en struktur af offentlige instanser og embedsmænd, der er ansvarlige for ligestillingsvurdering, høring af ligestillingsekspert, både statslige og i civilsamfundet, viden (uddannelse og bevidstgørelse) om, hvordan man gennemfører ligestillingsvurdering (brug af metoder og værktøjer). Ved vur-

dering af resultaterne i henhold til den model, som det litauiske formandskab foreslog, var de førende EU-medlemsstater Finland og Frankrig (14 point), Spanien og Sverige (13,5 point) og Østrig (13 point). Medlemsstaterne med den laveste placering var Irland (2 point), Slovakiet (3,5 point), Letland (4 point) og Grækenland (4,5 point). Alle de øvrige medlemsstater lå i mellemintervallet (5-10 point).

Flere EU-medlemsstater har høje niveauer for fremme af ligestilling

Ved at følge de opstillede kriterier for resultatvurdering får en medlemsstat 10 point, hvis det øverste ansvar for fremme af ligestilling ligger hos en minister, der findes et permanent statsligt ligestillingsorgan på højeste niveau i et ministerium, der som hovedfunktion har at 1) udforme regeringens politik, 2) revidere lovgivning, udforme lovforslag, 3) fremme implementeringen af regeringens beslutninger og 4) koordinere og/eller udvikle ligestillingsvurdering, og medlemsstaten både har en handlingsplan for fremme af ligestilling og et system for regelmæssige indberetninger til lovgivningsmæssige instanser. Generelt er resultaterne for visse medlemsstater forbedret siden 2006. I 2013 opnåede otte EU-medlemsstater det højeste pointtal i modsætning til tre medlemsstater i 2006. Blandt de øvrige medlemsstater

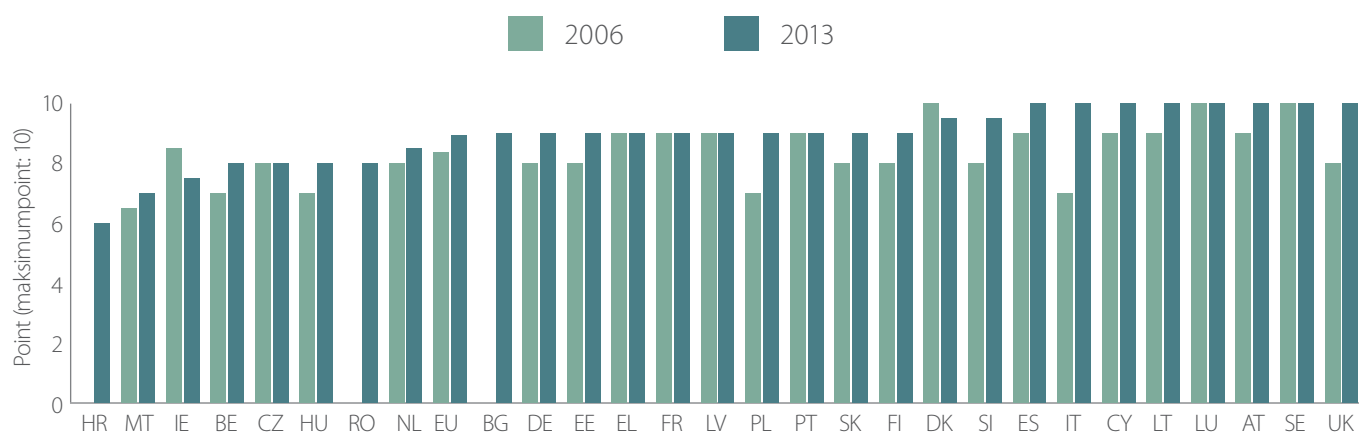
JURIDISKE FORPLIGTELSE OM, AT MEDLEMSSTATERNE SKAL ANVENDE METODER TIL LIGESTILLINGSVURDERING, 2013

Kilde: EIGE, Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, 2014.

UDVIKLING I DET STATSLIGE ANSVAR FOR FREMME AF LIGESTILLING EFTER MEDLEMSSTAT, 2006 OG 2013

Kilde: EIGE, Effectiveness of Institutional Mechanisms for the Advancement of Gender Equality, 2014.

forbedrede ti af medlemsstaterne deres resultater, fem var uændrede, og to fik et dårligere resultat end i 2006.

I næsten alle EU's medlemsstater findes der et juridisk krav om, at der skal udarbejdes kønsopdelte statistikker

Pointtallet til kvantitativ måling af udarbejdelse og formidling af statistik opdelt på køn angives på en skala fra et til seks point, hvor resultaterne måles ud fra tre kriterier: statsligt engagement i udarbejdelse af kønsopdelte statistik, statsligt engagement i videreformidling af disse statistikker og de anvendte metoder til formidling af ligestillingsstatistikker. Fire EU-medlemsstater fik maksimumpoint (6). Kun tre EU-medlemsstater har ingen nationale juridiske krav om udarbejdelse af kønsopdelte statistikker, og syv har ingen forpligtelse til at offentliggøre disse statistikker.

Nyttige initiativer

Kønsbudgettering: Siden 2013 er forbundsstaten, delstaterne og kommunerne i Østrig blevet anmodet om at anvende kønsbudgettering i budgetforvaltningen. Det belgiske ministerråd vedtog i 2010 et cirkulære om kønsbudgettering, og man udgav en vejledning om den lovgivningsmæssige og praktiske sammenhæng. Siden 2010 har alle franske ministerier vedtaget tværgående politikker for at fokusere på den budgetrelaterede indsats for ligestilling.

Kønsspecifik konsekvensvurdering: I Frankrig medtog man i 2012 ligestillingsaspekter i den forudgående konsekvensanalyse af retsakter. Formålet er at vurdere, hvorvidt lovgivningen direkte eller indirekte kan gavne det ene køn uforholdsmæssigt eller forværre den nuværende situation. Siden 2013 har man anvendt værktøjet »ligestillingstest« som et specifikt redskab til ligestilling i den forudgående konsekvensanalyse af retlige og administrative regler, der skal forelægges ministerrådet. I Østrig fokuserer man gennem den kønsspecifikke konsekvensvurdering på de ministerielle projekters indvirkning på ligestilling mellem kvinder og mænd ved at analysere indvirkningen på seks områder: udbetalinger til fysiske eller juridiske personer, beskæftigelse, indkomst og uddannelse, ubetalt arbejde, offentlige indkomster, beslutningsprocesser og -organer. Det bruges også ved analyser af lovgivningen og omfatter problemanalyse, målsætninger og foranstaltninger, indikatorer og en vurdering af de forskellige konsekvenser.

FREMSKRIDT OG FORHINDRINGER PÅ OMRÅDE H: INSTITUTIONELLE MEKANISMER TIL FREMME AF KVINDERS VILKÅR

FREMSKRIDT	FORHINDRINGER
<ul style="list-style-type: none">• Status for regeringens ansvar for fremme af ligestilling er forbedret.• Der er sket en vækst i antallet af uafhængige instanser, der arbejder for ligestilling.• På EU-niveau har man oprettet EIGE som en institutionel mekanisme til fremme af ligestilling.• Anvendelsen af kønsopdelte statistikker er vokset.	<ul style="list-style-type: none">• Ressourcerne til ligestillingsmekanismer er blevet påvirket af finanskrisen.• Ligestillingsvurdering anvendes ikke inden for alle politikområder, og kønsbudgettering anvendes sjældent i medlemsstaterne.• Antallet af regeringer med ligestillingsministre er faldet.• Den seneste tendens med at sammenlægge ligestillingsorganer, der udelukkende beskæftiger sig med ligestilling, med organer, der beskæftiger sig med flere årsager til diskrimination, kan være en trussel mod synligheden og effektiviteten af ligestilling som politikområde.

Vejen frem for EU

- Støtte til effektiviteten af institutionelle mekanismer ved at afsætte passende menneskelige og økonomiske ressourcer til at opfylde stigende behov og flere opgaver.
- Øge kapaciteten til at anvende vigtige værktøjer til ligestillingsvurdering inden for politikudformningen (f.eks. kønsbudgettering, kønsspecifik konsekvensanalyse og kapacitetsopbygning på ligestillingsområdet).
- Opretholde ligestilling som en politisk prioritering, sikre, at institutionelle mekanismer understøtter andre politikområder gennem hensigtsmæssig integration af ligestillingsaspektet, og supplere arbejdet med at behandle tilfælde af diskrimination baseret på køn.
- Styrke implementeringen af ligestillingslovgivningen og den gældende EU-ret, der gør det muligt at gå fra »de jure«- til »de facto«-ligestilling, idet man samtidig sikrer, at ligestilling ikke kun behandles ud fra et juridisk perspektiv.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und zu verknüpfen. Es erleichtert interessierten Personen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N